

CYKLOSTRETNUTIE V DOLINE KARPIA – RECENZIA

V slnečnú nedeľu 25. októbra 2020 Združenie Dolina Karpia so sídlom v Zatore zorganizovalo cyklostretnutie na propagáciu nových cyklochodníkov v Doline Karpia. V rámci mikroprojektu „Miestne cyklotrasy v Doline Karpia“ a úlohy „Vyznačenie cyklochodníkov a vytvorenie odpočívadla pre cyklistov“ vzniklo jedenásť nových chodníkov s dĺžkou 138 kilometrov. Mikroprojekt bol spolufinancovaný z 84,5 % z Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Interreg V-A Poľsko-Slovensko 2014 – 2020 a zo štátneho rozpočtu vo výške 5% . Partnerom mikroprojektu sa stala Obec Žabokreky na Slovensku.

10 účastníkov sa zúčastnilo cyklostretnutia v Poľsku. Podľa pôvodného plánu sa malo projektu zúčastniť 15 slovenských a 15 poľských cyklistov, ale vzhľadom na súčasnú epidemickú situáciu v Poľsku aj na Slovensku musel organizátor prispôbiť veľkosť a priebeh podujatia aktuálnym hygienickým predpisom. Ráno o 10:00 sa účastníci stretli v Regionálnej izbe Doliny Karpia v Osieku. Správca regionálnej izby, pán Marian Kocemba, previedol účastníkov a predstavil svoju neobyčajnú zbierku rôznych úžitkových predmetov, remeselných výrobkov a umenia predovšetkým z oblasti Doliny Karpia. Medzi ne patrili: staré žehličky, obrazy, hodiny, jedinečné tlačky, magnetické karty, mlynčeky na kávu a korenie, poštové známky, pohľadnice, plakety s názvami miest a ulíc a mnoho ďalších zaujímavých exponátov. Významnú časť zhromaždených exponátov predstavovali predmety spojené s chovom osieckého kapra.

Koordinátor mikroprojektu, pán Grzegorz Pyjos, ešte predtým ako sa začala cykloturistika rozdal všetkým účastníkom stretnutia propagačné materiály, ktoré vznikli v rámci mikroprojektu. Boli to napríklad tričká s farebnou potlačou, šnúrky na krk, reflexné pásky, perá, balóny a Cykloatlas Doliny Karpia – publikácia, ktorá zaujímavým spôsobom predstavuje všetkých jedenásť nových trás aj s mapami, popisom smeru a miest, pri ktorých sa oplatí zastaviť. Úlohou účastníkov bolo prejsť jeden z jedenásť nových cyklochodníkov práve na bicykli. Išli po oranžovom chodníku v tvare slučky s dĺžkou 26,1 km. Táto trasa vedie cez dve malebné dedinky Osiek a Głębowice ležiace na juhovýchodnom okraji Osvienčimskej kotliny, medzi morénovými kopcami, cez ktoré preteká Osiecký potok. Cez Głębowice vedie potok Stronik. Na tejto trase stoja dva drevené kostoly, ktoré sú súčasťou Chodníka drevenej architektúry malopoľského vojvodstva, Regionálnu izbu Doliny Karpia, mnohé chovné rybníky,

Grunwaldský kopec spolu s kaplnkou, zrúcaninu kaštieľa v Głębowiciach či palác v maurskom štýle v Osieku. Účastníci cyklostretnutia idúc po vyznačenom chodníku (smerovacie tabuľky spolu so stĺpikmi v teréne) boli spokojní a ocenili iniciatívu na vytvorenie a implementáciu celej novej infraštruktúry, ktorá vznikla v rámci mikroprojektu, spolu s vydaním propagačných materiálov.

Idúc po vyznačenej trase sa cyklisti dostali do paláca v Osieku, ktorý pôvodne slúžil ako opevnené panstvo z 18. storočia. Súčasná podoba si udržala maurský štýl vďaka prestavbe bývalého majiteľa Karola Józefa Larischa podľa návrhu talianskeho architekta Franciszeka Maria Lanciho. Od roku 1885 objekt patril rodine Rudzińských. Navštívilo ho mnoho známych osobností, napr. prezident Ignacy Mościcki, generál Józef Haller, maršal Józef Piłsudski, kardinál Adam Stefan Sapieha či maliar a jeden z najlepších poľských akvarelistov Julian Fałat. Počas druhej svetovej vojny objekt obsadili Nemci. Rodina Rudzińských ho získala späť až v roku 2009. Od roku 2011 ho prebral nový majiteľ. Pri paláci sa nachádzajú rybníky s osieckým kaprom, produktom zapísaným do zoznamu tradičných produktov malopoľského vojvodstva, ktorý spisuje Ministerstvo poľnohospodárstva a rozvoja vidieka. Osiecký kapor spolu so zatorským kaprom patria medzi najdôležitejšie lokálne produkty Doliny Karpia. Pán Marian Kocemba, obyvateľ Osieka, porozprával cyklistom históriu chovu osieckého kapra. Chov rýb v Osieku sa datuje minimálne do 14. storočia. Do dnešných čias mu pomáhajú aj klimaticko-geologické podmienky. V chove evidentne pokračovali ďalší majitelia Osieku primitívnymi metódami, o čom svedčia zachované súpisy z rokov 1719 a 1776. Svojho času majiteľom paláca patrilo 98 rybníkov s rozlohou viac 100 hektárov vodnej plochy. Situácia sa radikálne zlepšila po roku 1885, keď osiecký majetok so 140 hektármi rybníkov kúpil od grófov Borkowských statkár Oskar de Rudno Rudziński. Už v druhom roku chovu v Osieku Rudziński priniesol z pozostalosti kniežat Lippe niekoľko vtedajších českých slávnych kaprov, ktoré potom skrížil s rybami zakúpenými od známeho sliezskeho chovateľa Rudolfa Gascha z neďalekého Kaniówa. V počiatočnom štádiu sa tento druh krmí planktónom pestovaným v špeciálne pripravených rybníkoch. Intenzívnym kŕmením rýb vlčimi bobmi a inými zrnami získal nový druh kapra v relatívne krátkom čase veľmi vysoký prírastok hmotnosti, čo zvýšilo úžitok z rybníkov až sedemnásobne. Z jedného hektára vody sa získalo 400 kg, čo predstavuje výsledok porovnateľný so svetovou úrovňou. Niet divu, že v roku 1912 na národnej výstave vo Lvove bol osiecký kapor ocenený najvyšším hodnotením a získal medzinárodnú popularitu. Ziskovosť predaja kaprov podnietila Oskara Rudzińského k zvýšeniu rozlohy jeho rybníkov až na 224 hektárov. Táto veľkosť mu umožnila nielen zvýšiť chov a predaj konzumných kaprov,

ale aj šľachtiteľský materiál o naozaj vysoké čísla. Zachovaný obchodný register z rokov 1910 až 1929 zaznamenáva mená kupujúcich ako: Potockí zo Zatora, Lubomirskí z Przeworsku, Radziwiłłowci z Balíc, Zamojskí z Podzamcza, Hallerovci z Dworov, Czeczovci zo Zaborza a Kobiernic, ako aj mnoho ďalších chovateľské staníc, združení a rybárskych centier, nielen z bývalých poľských oblastí, ale aj zo zahraničia. Po celú dobu bolo kríženie osieckého kapra udržané v čistej línii. Svojho času bol osiecký kapor považovaný za najlepšieho v Poľsku, o čom svedčí skutočnosť, že takmer všetky rybníkové hospodárstva v Poľsku v medzivojnovom období odoberali ryby z Osieka. O sláve osieckého kapra v medzivojnovom období svedčia aj nezvyčajné medzinárodné delegácie či návštevy významných osobností. V roku 1939 okupanti donútili rodinu Rudzińských vystáť sa a majetok prevzali Nemci. V roku 1945 došlo k devastácii rybného hospodárstva. Po vojne kvôli zoštátneniu poľská vláda odobrala majetok pôvodným majiteľom. Najprv majetok spravovala Krakovská akadémia schopností (Krakowska Akademia Umiejętności), ale v nasledujúcich rokoch sa zmenil právny štatút a bol vzniklo Chovné družstvo (Zespół Hodowli Zarodowej).

Po prejdení niekoľkých kilometrov sa účastníci stretnutia zastavili pri drevenom kostole v sv. Ondreja v Osieku, ktorý bol postavený v roku 1558 na mieste predchádzajúceho staršieho kostola. Je to neskorogotická stavba typická pre Sliezko. Od roku 1908 sa nepoužíva. Vo vnútri, na stropoch a stenách je možné obdivovať zvyšky obrazov zo 16., 17. a 18. storočia, barokový hlavný oltár a rokokovú kazateľnicu v tvare lode z druhej polovice 18. storočia. Kostol obklopený monumentálnymi dubmi starými viac ako 500 rokov ohromil účastníkov cyklostretnutia. Po zdokumentovaní prehliadky tohto architektonického skvostu v podobe pamätnej skupinovej fotografie sa účastníci pokračovali v ceste.

Vo vedľajšej obci sa cyklisti zastavili pri Kostole Panny Márie Karmelskej v Głębowiciach z roku 1518, ktorý stojí na Chodníku drevenej architektúry malopoľského vojvodstva. Kostol bol niekoľkokrát prestavaný. Vo vnútri mohli obdivovať neskororenesančný hlavný oltár s barokovým obrazom Panny Márie, ktorá podáva škapuliar sv. Šimonovi Stockovi zo 17. storočia a bočné oltáre s obrazmi svätcov z 18. a 19. storočia.

Ďalšou zástavkou bolo MOLO (Mólo) v Osieku, hotelierske zariadenie pri Beskydskom jazere, ktoré ako jeden z objektov nesie značku Doliny Karpia. O programe miestnej značky Dolina Karpia porozprávala pani Anna Świątek – vedúca kancelárie Združenia Dolina Karpia. Značka Dolina Karpia je slovný a obrazový znak v tvare farebného, energického a zaujímavého kapra; množstvo farieb poukazuje na kúzlo šupín kapra a dávne kráľovské časy, keď boli

prostredníctvom vitráží zobrazené všetky dôležité symboly a významy. Miestna značka Dolina Karpia označuje výrobky a služby charakterizované vysokou kvalitou, overeným pôvodom a ohľaduplnosťou k životnému prostrediu. Ide o remeselné, potravinárske a úžitkové výrobky. Patria sem turistické a rekreačné, vzdelávacie, gastronomické a ubytovacie ponuky. Všetci spĺňajú podmienky na prijatie súvisiace s podnikaním v súlade s právnymi a etickými normami a požiadavkami na ochranu životného prostredia. Ďalšou etapou je splnenie zásadných podmienok, ktoré zahŕňajú: vzťah k regiónu (jedinečnosť a unikátnosť), kvalita, šetrnosť k životnému prostrediu, šetrnosť k zákazníkovi, dostupnosť a spolupráca so združením Dolina Karpia. O právo používať a používať ochrannú známku môžu požiadať podnikatelia, ktorí pôsobia v oblasti Doliny Karpie, ako aj tí, ktorí sa zaoberajú poľnohospodárskou výrobou v oblasti poľnohospodárskych plodín, chovu a šľachtenia zvierat, záhradníctva, zeleninárstva, lesníctva a vnútrozemského rybolovu. Úlohou miestnej značky Dolina Karpia je poskytovať odporúčania na výrobky a služby ňou označené, vytvárať priestor pre rozvoj ľudí a miest a budovať priateľské vzťahy medzi zákazníkmi, výrobcami a regiónom Doliny Karpie.

Podujatie sa ukončilo v Regionálnej izbe Doliny Karpia v Osieku na rovnakom mieste, kde cyklisti začali svoju cestu. Účastníci si pri spoločnom obede vymenili dojmy zo spoločného cyklovýletu. Hlavnou témou rozhovorov však bolo listovanie atlasom cyklotrás po Doline Karpia a plánovanie ďalších cyklistických stretnutí zameraných na prejdienie zostávajúcich novovytvorených cyklotrás. O zvyšných desiatich cyklochodníkoch informoval účastníkov koordinátor mikroprojektu Grzegorz Pyjos. Všetky nové chodníky sa napájajú na Červený cyklochodník Doliny Karpia. V obci Polanka Wielka je jeden nový cyklochodník oranžovej farby, ktorý má tvar slučky a dĺžku 13 km. Po ceste je možné sa zastaviť pri vzácnom kostole sv. Mikuláša, majestátnom palácovom komplexe či využiť možnosť pumtracku, grádovne či parku na trávenie voľných chvíľ. V obci Przeciszów vznikli dva nové chodníky – prvý je označený oranžovou farbou a má tvar slučky s dĺžkou 6,2 km, na ktorom je možné sa zastaviť pri komplexe zatorských rybníkov Przeręb, prírodnej rezervácii Przeciszów či prístenej kaplnke Panny Márie Čenstochovskej. Druhý chodník je vyznačený žltou a má taktiež tvar slučky. Má dĺžku 16,6 km a po ceste môžeme vidieť Prírodný pomník Aleja Lipowa či pomník vojakov padlých v prvej a druhej svetovej vojne. V obci Zator pribudli dva nové chodníky, prvý z nich je označený oranžovou, má dĺžku 7,3 km a je možné sa pristaviť komplexe rybníkov Bugaj, komplexe rybníkov Rudze, majestátnej neogotickej budove radnice spolu s plastikou „Panoráma obce Zator“, gotickom kostole sv. Vojtecha a Juraja zo 14. storočia či zámku z 15. storočia – bývalé sídlo zatorských kniežat. Druhý chodník je označený oranžovou,

má dĺžku 8,5 km a je možné pokochať sa panorámou na riekou Visla z kopca Grunwald, všimnúť si komplex rybníkov Spytkowice či cenný kostol sv. apoštola Jakuba z 19. storočia. V obci Spytkowice vznikli dva nové chodníky. Na žltom chodníku s dĺžkou 10,5 km je možné vidieť komplex rybníkov Spytkowice, kaplnku sv. Bartolomeja či kamenný kríž pokánia (ktorý má takmer 500 rokov. Na oranžovom chodníku s dĺžkou 11,1 km sa nachádza Palácový komplex s parkom v Ryczowe, rybník Kasztelan patriaci do vodného hospodárstva v Doline Karpiá či Zámok v Spytkowiciach. V obci Tomice taktiež vznikli dva nové chodníky. Na žltom chodníku s dĺžkou 8,6 km sa nachádza Kostol nanebovzatia Panny Márie z prelomu 15. a 16. storočia, ktorý stojí na Chodníku drevenej architektúry malopoľského vojvodstva a tomické rybníky s rozlohou cca 100 ha. Na oranžovom chodníku sa oplatí zastaviť pri Pomníku amerických letcov, Pomníku obetí pacifikácie obce Lgota či kostole sv. Mikuláša, kde sídli Regionálna izba vo Witanoviciach. Určite sa oplatí nezabudnúť. na panorámu na riekou Skawa, mesto Wadowice či Malé Beskydy. V obci Brzeźnica je jeden nový cyklochodník o dĺžke 17,8 km, na ktorom je možné prehliadnúť si palácový komplex s parkom v Paszkówke a kostol v Sosnowiciach z druhej polovice 16. storočia.